

Hälsoinformatörer i Region Sörmland

Arja Leppänen, Strateg och Cancerpreventionssamordnare, Välfärd och Folkhälsa
RAG Cancerprevention, LPO Cancer och LPO Levnadsvanor
20211202

Jämlik hälsa på individens nivå

- "Gör jämlikt – gör skillnad" - innebär att inte fokusera på lika till alla, utan på att göra skillnad, på att se människors olika förutsättningar.
- Alla ska erbjudas generella insatser men de ska vara anpassade och utformade så att de bättre motsvarar olika människors och grupper behov.

Exempel på ojämlikheter enl. Socialstyrelsen:

➤ **Levnadsvanor**

- Personer med längre utbildning **äter mer hälsosamt** än personer med kortare utbildning.
- De med eftergymnasial utbildning är mer **fysiskt aktiva** jämfört med dem som har gymnasial eller förgymnasial utbildning, för både kvinnor och män.

➤ **Bättre överlevnad med eftergymnasial utbildning oavsett cancerform**

➤ **Socioekonomiska skillnader**

- Skillnaden i **5-årsöverlevnad efter en cancerdiagnos**, mellan patienter i den högsta respektive lägsta socioekonomiska gruppen i Sverige är över 10 procent.

➤ **Hörsamhet för kallelse till screening**

- Kvinnor med utomnordisk bakgrund uteblir dubbelt så ofta från **mammografiscreening** som svenskfödda kvinnor

Nationell cancer- preventionsplan

2020-2022

På uppdrag av Regionala cancercentrum i samverkan (RCC i samverkan) har den Nationella arbetsgruppen för cancerprevention (NAG cancerprevention) tagit fram en plan för det preventiva arbetet inom Regionala cancercentrum.

REGIONALA
CANCERCENTRUM
I SAMVERKAN

Cancerplan 2022-24

Utvecklingsplan för cancervården inom
Sjukvårdsregion Mellansverige

SJUKVÅRDSREGION
Mellansverige

REGIONALT
CANCERCENTRUM
MELLANSVERIGE

Sjukvårdsregional handlingsplan cancerprevention 2021 och framåt för Sjukvårdsregion Mellansverige

Goda vanor för ett friskare liv - Hälsoinformatörer

- Pilotprojekt, hösten 2015 – våren 2016, i samarbete med Botkyrka kommun
- Jämställdhetspriset 2018
- Hälsoinformatörer i flera regioner .
- Region Sörmland: 182 utbildade hälsoinformatörer sedan april 2019

- **Mål och syfte**
  - Ökad kunskap om levnadsvanor och cancerscreening i en mångkulturell population
  - Ökat deltagande i cancerscreening
  - Information om Covid19, (smittspridning, testning, vaccin)
  - Öka möjligheten för HI att komma in på arbetsmarknaden

Hälsöinformatörer

- **Vem**

- Olika kulturell bakgrund och alla åldrar
- Flerspråkiga
- Medlem i aktiv förening/nätverk/moské/kyrka/ungdomsklubb

- **Varför**

- Bor och känner området/kommunen
- Informera på sitt eget språk i närmiljö och föreningar
- När fram med information och dialog där vi annars har svårt att skapa kontakt

- **Utbildning**

- **Grundutbildning, temautbildning** inom levnadsvanor, screening, cancerprevention, metodiska samtal, patienträttigheter, vaccinering, etc.

- **Arvoderat uppdrag**

Informationsmaterial på 12 olika språk

Baserat på European Code Against Cancer

RCC Mellansverige Cancerpreventionsplan

Rök inte och undvik
tobak

Njut av solen, men
bränn dig inte

Ha en hälsosam
kroppsvikt

Gå på screening när
du kallas!

Var fysiskt aktiv

- Tarmcancer

(män och kvinnor)

Ät hälsosam och
varierad mat

- Bröstcancer och livmoder-
halscancer (kvinnor)

Undvik alkohol
i alla former

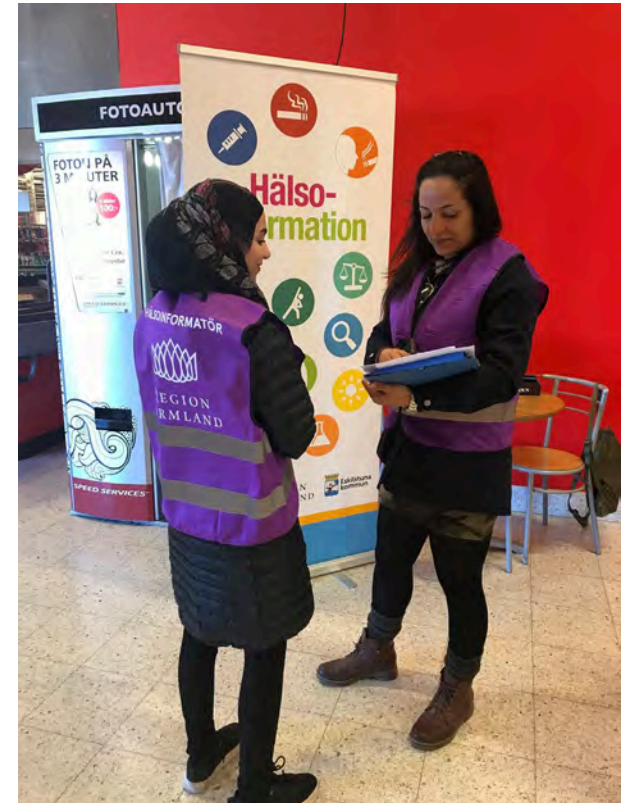

Vaccinera dig mot
HPV

Information som når fram

- Strategiska platser i områden där vi vet att vi har svårt att nå ut med information
- Trossamfund
- Skolor, förskola, föreningar, kvinnogrupper
- Mötesplatser, t.ex. bibliotek
- Informationsträffar
- SFI, ABF, Studieförbundet
- Köpcentrum
- Deltar på kommunala aktiviteter
- VC, MVC, BVC

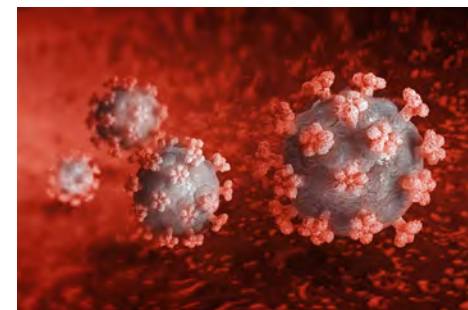

Hälsoinformatörernas uppdrag under corona-pandemin:

- Hälsainformatörerna pratar **25 olika språk**
- **Informationsmaterial** på olika språk
- Uppdrag i **samtliga kommuner**
- Utfört **över 20 000 timmar** uppdrag

Informations/utbildningsträffar för hälsainformatörer som arrangeras av kommunikationsenheten

- Varannan vecka
- Senaste nytt
- Ofta med läkare/smittskydd

Webbsändningar

kunskapstorget / Träff med smittskyddsläkare i Sörmland och Emilla Gillström från region Sörmland

 Nu kan vi hjälpa dig på fler språk i bokningstelefonen för vaccination mot covid-19!

- Provtagningsstationer
- Bokningstelefonen
  - Arabiska
  - Engelska
  - Finska
  - Somaliska
- Vaccinationsmottagning
- Drop-in – vaccination
- Skolor, SFI, kyrkor, moskéer, föreningar....

Youtube, Region Sörmlands kanal

- Spelat in **informationsfilm** om smittspridning och testning för regionen

Resultat

- Hälsoinformatörerna når fram med information och dialog där vi annars har svårt att skapa kontakt.
- **Hälsoinformatörernas lokala tillhörighet, information på modersmål och kulturkännedom är avgörande.**
- Deltagare/åhörare rapporterat om livsstilsändringar
- Ökat deltagande i screening
- ❖ Hälsoinformatörer har fått arbete med HI-uppdraget som referens
- ❖ Ta makt över sitt liv så man blir anställningsbar!

Lyckat!!

Några framgångsfaktorer enligt kommuner med verksamma hälsoinformatörer:

- **Tilltro till den egna förmågan**
  - makt att påverka sitt eget liv: egenmakt
  - och samhällsutvecklingen
- **Känsla av sammanhang**
  - mening, begriplighet och hanterbarhet
- **Socialt stöd**
- **Social sammanhållning**
- **Tillit till andra människor & institutioner**
- **Framtidstro**
- **Integration**
- **Insteg till arbetsmarknad**

Uppföljning och utvärdering

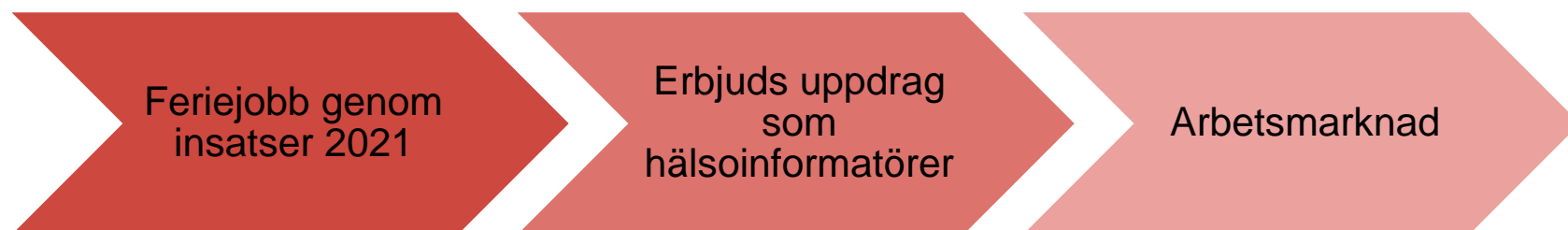
- Samverkan med Mälardalens Högskola, Akademin för Hälsa, Vård och Välfärd.
- Uppföljning för varje kommun med samverkansavtal efter ett år.
- Punktmätningar före uppstart och ett år senare.
- Gemensamma indikatorer för alla kommuner:
  1. Deltagandet i mammografi på postnummernivå
  2. Deltagandet i cellprovtagning på postnummernivå
  3. Deltagandet i HPV-vaccination inom Elevhälsan.
  4. Antalet första kontakter med tobaksavvänjare på VC

Framtid

- HI-grupper:
  - **Mångkulturella**
    - Språk, kultur
  - **Unga**
    - Öka kunskap bland barn/ungdom om levnadsvanor

Ökad möjlighet att komma in på arbetsmarknad:

Hälsainformatör

Tack

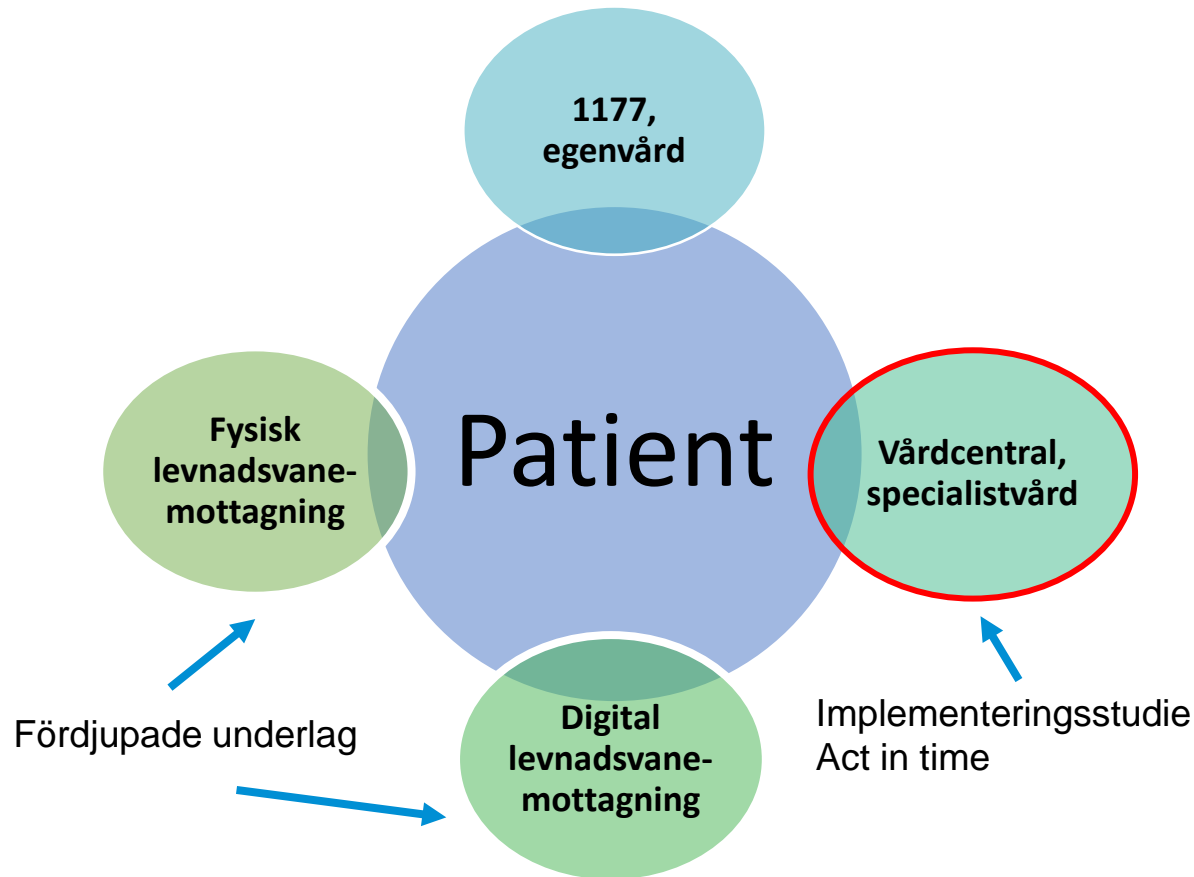
Implementeringsstudie Act in time

**Kerstin Angergård, verksamhetsutvecklare
Utvecklingsenheten, HS verksamhets- och
ledningsstöd, Region Örebro län**

Inriktningsbeslut om basplatta för hälsofrämjande arbete

I syfte att skapa en mer jämlik vård och bättre hälsa för medborgarna har ett inriktningsbeslut tagits om att fortsätta arbetet med basplattan för hälsofrämjande arbete.

Målet med basplattan är att skapa en överensstämmelse i åtgärder vid ohälsosamma levnadsvanor.

Implementering av hälsofrämjande arbetssätt i primärvården – Act in time

- Majoriteten av patienterna på VC har kroniska sjukdomar som skulle kunna undvikas eller fördröjas (hjärt-kärlsjukdom, typ 2-diabetes, demens)
- 3% av HS-budgeten används till förebyggande vård

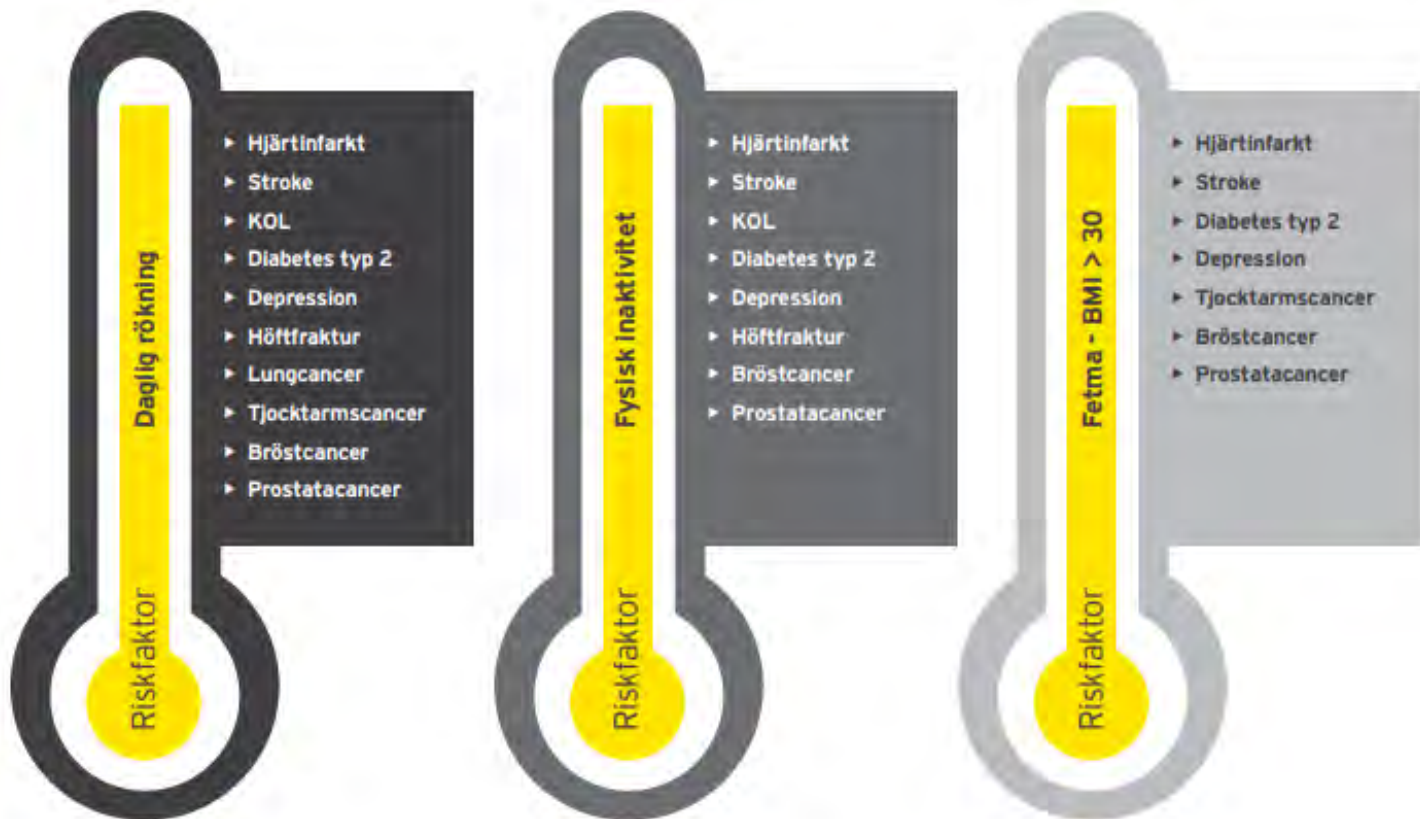
Foto: Håkon Mosvold Larsen/T

DN DEBATT 6/9

DN Debatt. "Snål budget till att förebygga ohälsa kan sänka välfärden"

- Fyra KI-professorer: Det är hög tid att satsa rejält på att förebygga att en stor del av befolkningen drabbas av folksjukdomar.

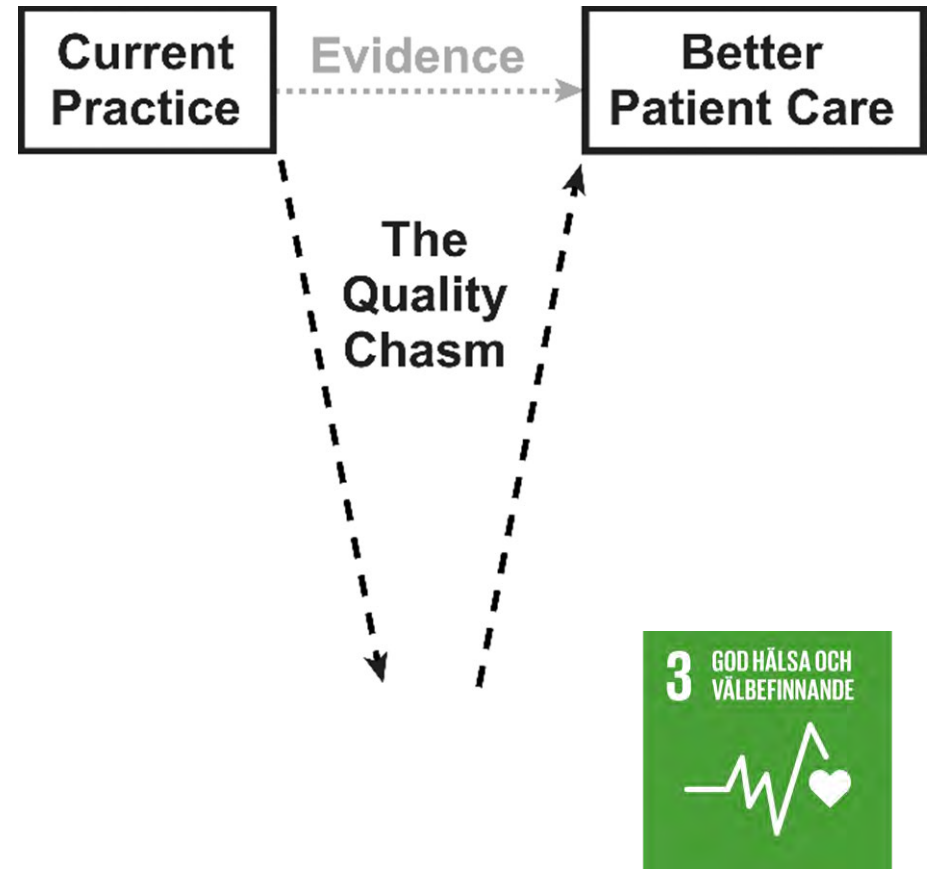
Relationen mellan riskbeteende och vanliga folksjukdomar

Syftet med projektet

- .... är att stödja chefer och medarbetare i implementering av ett hälsofrämjande arbetssätt i primärvården
- På så sätt kommer den kunskap som finns till nytta, vilket gör att man kan uppnå en bättre hälsa i befolkningen

Organisation för att stödja och genomföra förändringen

Verksamhetschefer
Alla medarbetare på VC

Interna facilitärerare

Forskargrupp

Ylva Nilsagård, docent UFC

Emma Nilsing Strid, Med dr, UFC

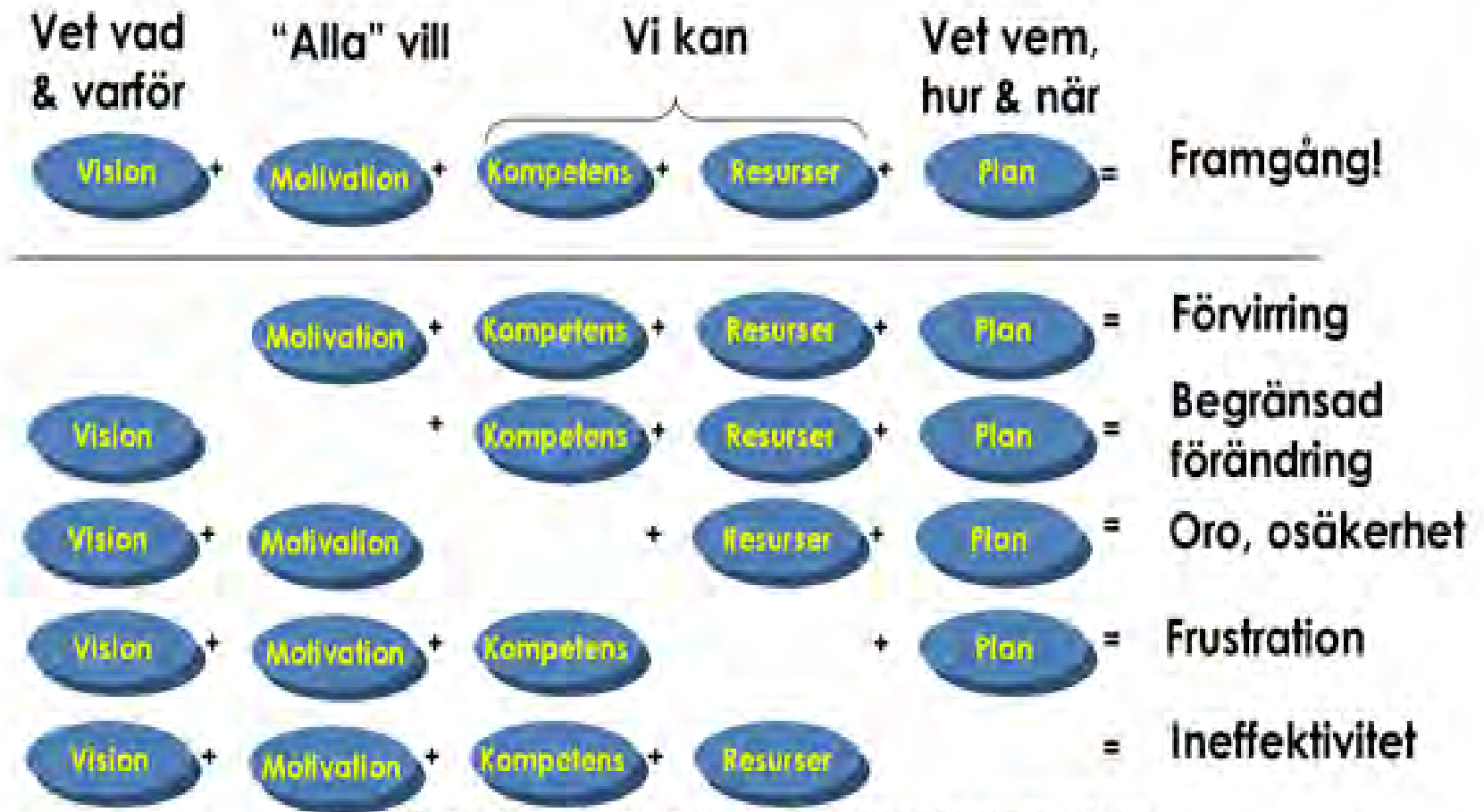
Lars Wallin, professor Högskolan Dalarna

Fredrik Söderqvist, docent UFC

Externa facilitärerare

Framgångsfaktorer vid förändring (pluppbilden)

Anpassad från Knoster, T. (1991, June). Factors in managing complex change.

presentation på TASH konference, Washington D.C. The Association for People with Severe Disabilities.

Genom att forska på införandet ...

...får vi kunskap om

- Vad vårdcentralens medarbetare och chefer upplever kan hindra eller möjliggöra införandet av det hälsofrämjande arbetssättet.
- Vilka effekter genomförd implementering gav utvärderat från patient-, medarbetar- och verksamhetsnivå.
- Hur implementeringsprocessen fungerade, dvs hur fungerade det stödet vårdcentralen fick?

Kommentarer

Act in time erbjuder en möjlighet att på ett mer strukturerat och standardiserat sätt implementera arbetssättet i verksamheten – gör det hållbart

Belönande och roligt arbetssätt, får snabb feedback från patient

Många små förändringar blir på sikt stora

Lära av varandra – behöver tänka utanför våra yrkeskategorier

Tid är en faktor, upplever att vi aldrig har det. Måste ha mod att förändra.

Våga ändra mindset, mer utgå från folkhälsa istället för vård

Samverkan hälsofrämjande och förebyggande åtgärder

**Lena Lönnberg, leg fysioterapeut
211202**

Representant Nationellt Program Område – levnadsvanor

Ordförande Regional respektive lokalt programområde - levnadsvanor

Disposition

Vad sker nationellt?

Hur jobbar vi sjukvårdsregionalt?

Lokala exempel på hälsofrämjande arbete i praktiken från Region Sörmland, Region Örebro och Region Västmanland

Vår framgång räknas i liv och jämlik hälsa

Tillsammans gör vi varandra framgångsrika!

- Bakom systemet står regioner i samverkan med stöd av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)
- Samarbete med kommunerna
- Samverkan med bland andra patient- och professionsföreningar, staten

**Nationellt system
för kunskapsstyrning
Hälsa- och sjukvård**

SVERIGES REGIONER I SAMVERKAN

Om kunskapsstyrning

- Att utveckla, sprida och använda bästa kunskap
- Detta ingår:
  - kunskapsstöd
  - stöd till uppföljning och analys
  - stöd till verksamhetsutveckling
  - stöd till ledarskapet
- Bidrar till att utveckla ett lärande system

NATIONELLA PROGRAMOMRÅDEN

Akut vård

Barn och ungdomars hälsa

Cancersjukdomar (utgörs av RCC i samverkan)

Endokrina sjukdomar

Hjärt- och kärlsjukdomar

Hud- och könssjukdomar

Infektionssjukdomar

Kvinnosjukdomar och förlossning

Kirurgi och plastikkirurgi

Levnadsvanor

Lung- och allergisjukdomar

Nervsystemets sjukdomar

Njur- och urinvägssjukdomar

Mag- och tarmsjukdomar

Medicinsk diagnostik

Perioperativ vård, intensivvård och transplantation

Psykisk hälsa

Rehabilitering, habilitering och försäkringsmedicin

Reumatiska sjukdomar

Rörelseorganens sjukdomar

Sällsynta sjukdomar

Tandvård

Äldres hälsa

Ögonsjukdomar

Öron-, näsa- och halssjukdomar

Nationella primärvårdsrådet

Sjukvårdsregionalt värdskap för nationella programområden

NATIONELLA PROGRAMOMRÅDEN

▶ Akut vård

▶ Barn och ungdomars hälsa

▶ Cancersjukdomar (utgörs av RCC i samverkan)
Vilande värdskap Norra

▶ Endokrina sjukdomar

▶ Hjärt- och kärlsjukdomar

▶ Hud- och könssjukdomar

▶ Infektionssjukdomar

▶ Kvinnosjukdomar och förlossning

▶ Kirurgi och plastikkirurgi

▶ Levnadsvanor

▶ Lung- och allergisjukdomar

▶ Nervsystemets sjukdomar

▶ Njur- och urinvägssjukdomar

▶ Mag- och tarmsjukdomar

▶ Medicinsk diagnostik

▶ Perioperativ vård, intensivvård och transplantation

▶ Psykisk hälsa

▶ Rehabilitering, habilitering och försäkringsmedicin

▶ Reumatiska sjukdomar

▶ Rörelseorganens sjukdomar

▶ Sällsynta sjukdomar

▶ Tandvård

▶ Äldres hälsa

▶ Ögonsjukdomar

▶ Öron-, näsa- och halssjukdomar

▶ Nationella primärvårdsrådet

Regionala värdskap

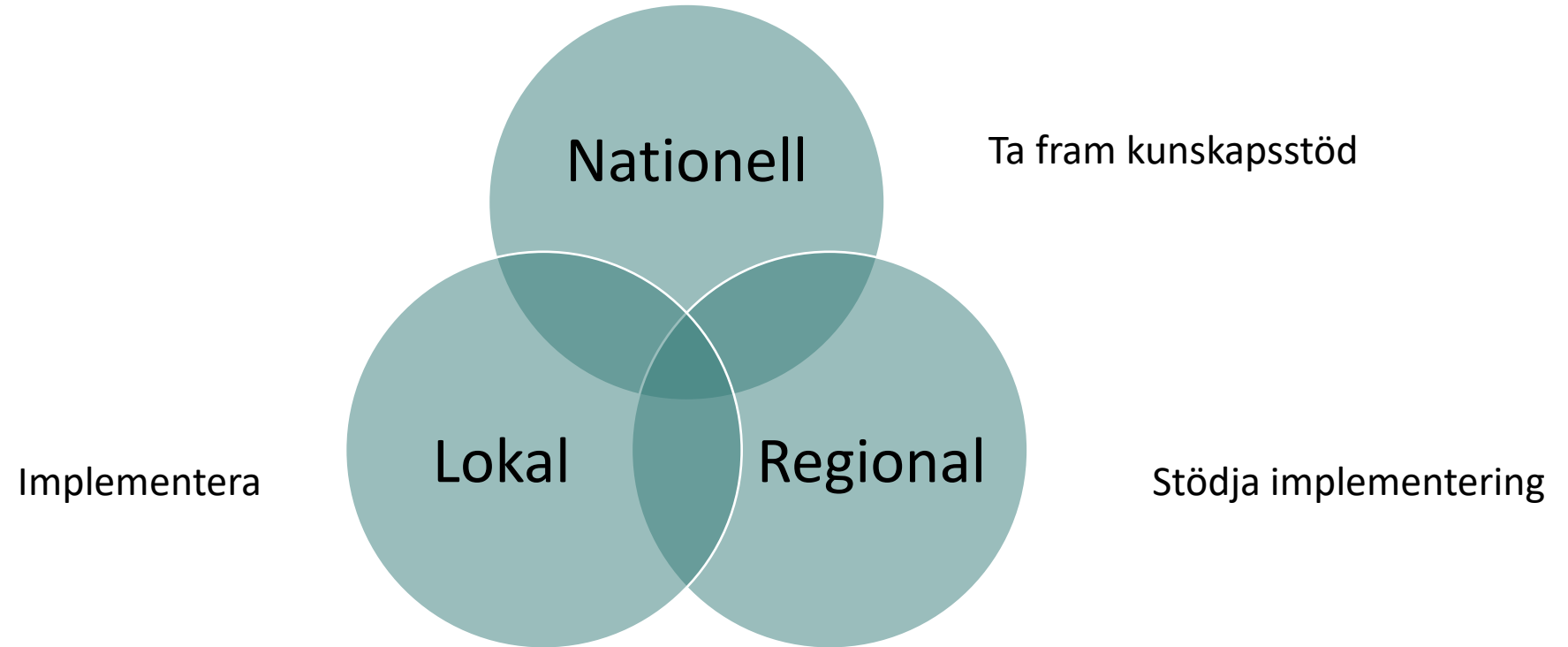
▶ Norra ▶ Stockholm-Gotland ▶ Sydöstra ▶ Södra ▶ Mellansverige ▶ Västra ▶ SKR/Vilande värdskap

Nationellt system
för kunskapsstyrning
Hälsa- och sjukvård

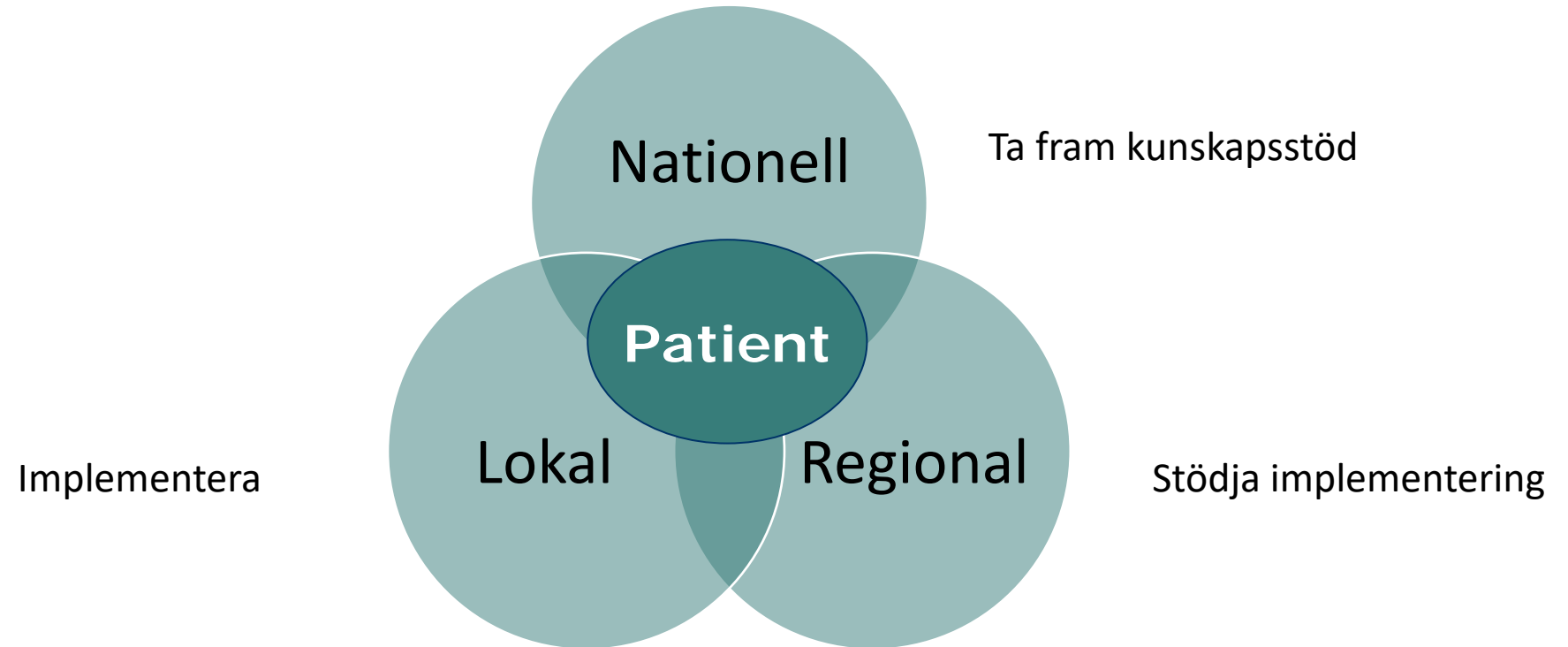
SVERIGES REGIONER I SAMVERKAN

Kunskapsstyrningens nivåer samverkar

Kunskapsstyrningens nivåer samverkar

Kunskapsstyrning innebär att

Kunskapen styr vad vi gör i mötet med patienten

Uppföljning och analys ger mer kunskap

Kunskap används för att förbättra verksamheter

Ledamöter NPO Levnadsvanor

VÄRDSKAP

Norra sjukvårdsregionen

ORDFÖRANDE

Lars Weinehall, *Norra sjukvårdsregionen*

LEDAMÖTER

Lena Lönnberg, *Mellansvenska sjukvårdsregionen*

Åsa Thurfjell, *Stockholm-Gotland sjukvårdsregion*

Sofia Dahlin, *Sydöstra sjukvårdsregionen*

Mats Börjesson, *Västra Götaland sjukvårdsregion*

Malin Skogström, *Södra sjukvårdsregionen*

Hans Lingfors, *NKK, adjungerad*

Ann-Margrethe Iseklint, *kommunrepresentant*

PROCESSLEDARE

Kristine Bergström, *Norra sjukvårdsregionen*

Programområde-Levnadsvanor utgår från Nationella riktlinjer

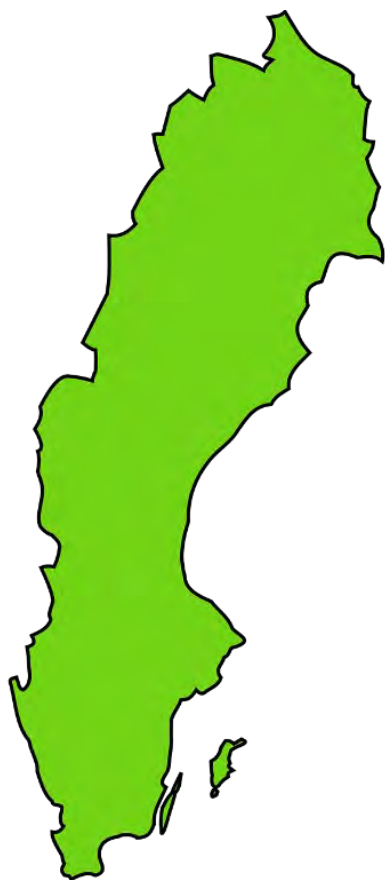
De fyra levnadsvanorna:
-fysisk aktivitet
-matvanor
-tobak
-alkohol

Personcentrerade samtal med motiverande strategier

**Nationellt system
för kunskapsstyrning
Hälsa- och sjukvård**

SVERIGES REGIONER I SAMVERKAN

NPO Levnadsvanor – 4 fokusområden

1. Nationellt vårdprogram
levnadsvanor
2. Personcentrerat och sammanhållet
vårdförlopp levnadsvanor
3. Enhetlig dokumentation i journaler
→ kvalitetsregister → uppföljning
4. Kunskapsgenomgång Riktade
hälsosamtal enligt svensk modell

1. Nationellt vårdprogram levnadsvanor – planerad publicering 10 januari 2022!

**Nationellt system
för kunskapsstyrning
Hälsa- och sjukvård**

SVERIGES REGIONER I SAMVERKAN

Målgrupp

I första hand vårdpersonal som möter patienter och chefer från och med första linjens vård

Arbetsprocess

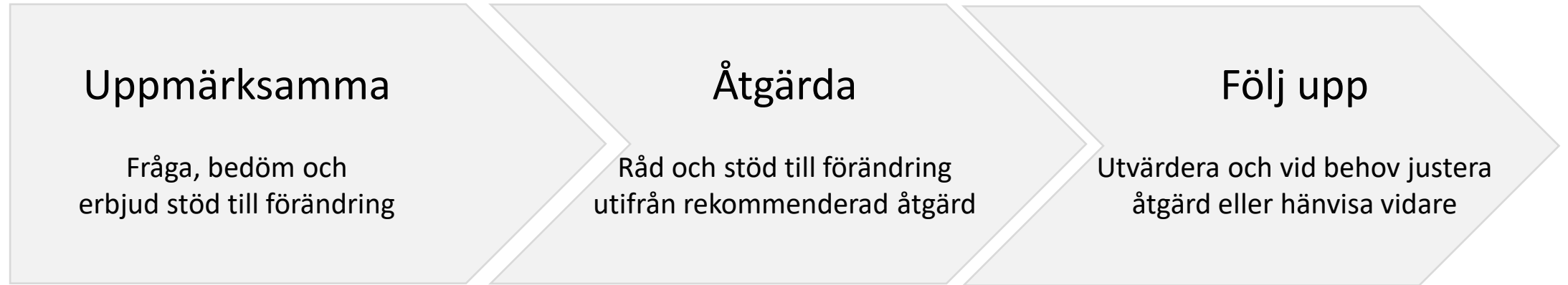
- Start maj 2020
- Rekommendationer baserade på Socialstyrelsens nationella riktlinjer
- Regionala vårdprogram som underlag
- Små arbetsgrupper för varje avsnitt
- Gemensamma diskussioner i NAG (=nationell arbetsgrupp)
- Avstämningar med personer utanför NAG
- Dialogmöten
- Remiss 15 april - 15 juni

MÅL - Använda!

- Vårdpersonal och ledning får tillgång till ett evidensbaserat nationellt vårdprogram som vägledning och inspiration
- Inte behöva uppfinna vårdprogram i varje region
- Öka möjlighet att ge jämlik vård
- Kortversioner och webbutbildning planeras
- Marknadsföring

Vårdprogrammet i sammanfattning

2. Personcentrerat och sammanhållet vårdförlopp levnadsvanor – nästa steg när vårdprogrammet är klart

Fokus på NÄR? Och
VAR?

3. Enhetlig dokumentation

Målet att fastställa frågor för levnadsvanor som

- speglar verkligheten
- är lätta att använda i vården
- genererar information som kan återanvändas i olika sammanhang

Samarbete mellan: NPO levnadsvanor, Socialstyrelsen och Strukturerad vårdinformation (SKR)

Primärvårdskvalitet, Kvalitetsregister samt Uppföljning och analys (SKR) för vidare diskussion

4. Kunskapsgenomgång riktade hälsosamtal

Systematisk genomgång av den vetenskapliga litteraturen avseende den svenska modell, där hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande lågrisk- och högriskstrategi kombineras

RPO – levnadsvanor, Mellansverige

Kerstin Angergård, Region Örebro

Kerstin Troedsson, Region Uppsala

Maria Vejdal, Region Sörmland

Hanna Höghielm, Region Gävleborg

Ulrika Sälgeback, Region Värmland

Yvonne Lowert, Region Dalarna

Lena Lönnberg, Region Västmanland (ordf)

Catharina Östman, Regionalt Cancercentrum

Regionala programområden (RPO) – uppdrag

- Genomföra behovsinventering och bidra till det nationella programområdets behovsanalys och omvärldsbevakning
- Initiera frågor för nationell samverkan
- Skapa regionala tillämpningar av nationella kunskapsunderlag och beslutsstöd
- Ta emot, anpassa och omsätta nationell kunskap för att det ska nå ut till patientmötet
- Stödja spridning och implementering av bästa möjliga tillgängliga kunskap
- Samverkan med regional registercentrumorganisation

TACK! och Dags för lokala exempel på hälsofrämjande arbete inom den Mellansvenska sjukvårdsregionen.

**Nationellt system
för kunskapsstyrning
Hälsa- och sjukvård**

SVERIGES REGIONER I SAMVERKAN

Hälsocentrum Västmanland

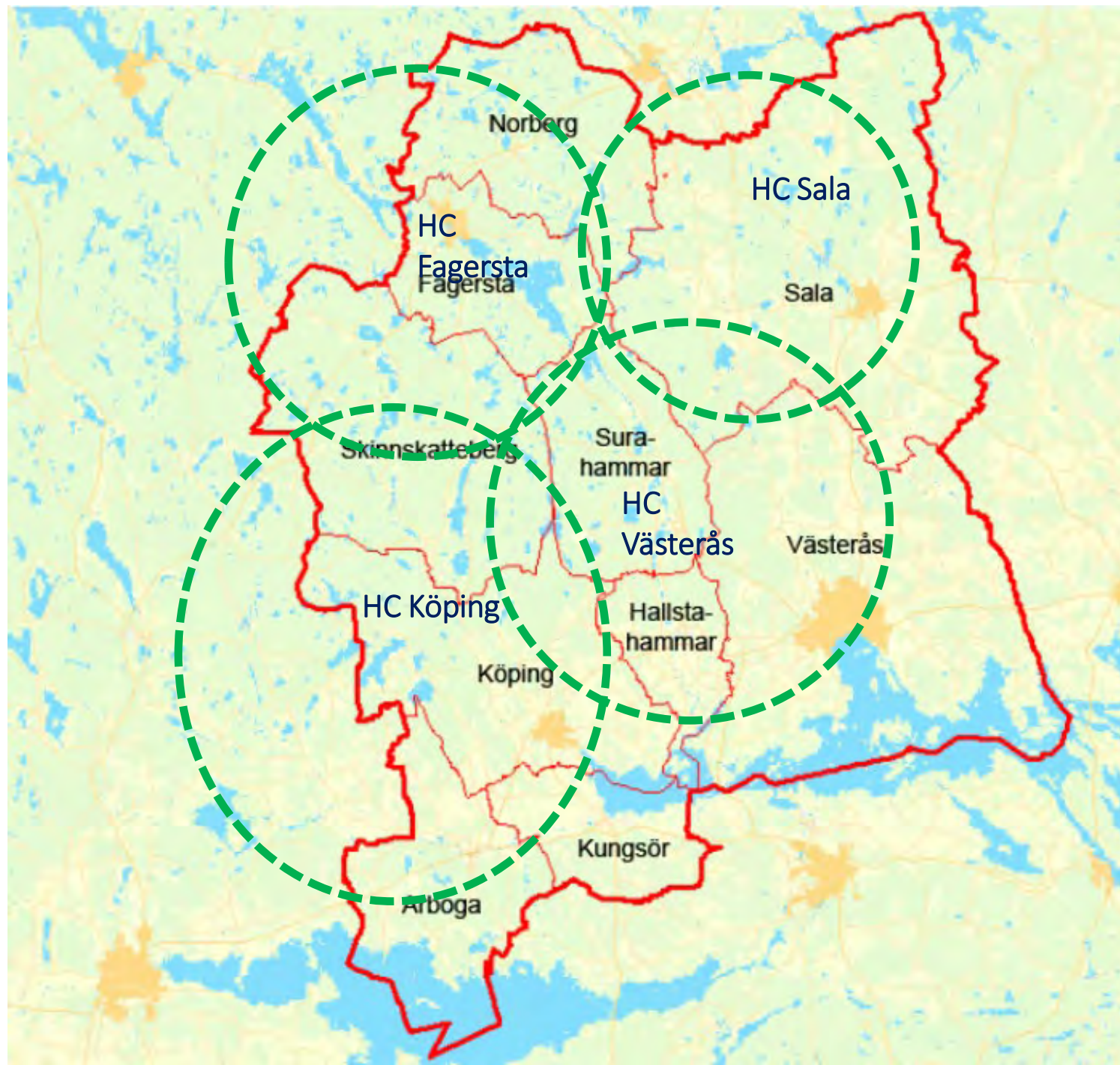
“Länken mellan vården och vardagen”

Lena Lönnberg, verksamhetsutvecklare
Hälsocentrum Västmanland

Nära Vård i Västmanland

- Noderna ska erbjuda jämlik hälsa och vård för våra invånare med fokus på hälsofrämjande, fysisk- och psykisk hälsa.
- Stöd i noderna är våra verksamheter med stora krav på samverkan mellan Kommun och Region.
- Hälsocentrum finns redan geografiskt i dessa noder – det är där vi möter Västmanlänningen antingen på våra egna center eller på samarbetande vårdcentraler.

Hälsocenter – Länken mellan vården och vardagen

- Fagersta - VC i Norberg, Skinnskatteberg
- Köping - VC i Arboga, Hallstahammar, Kungsör
- Sala
- Västerås, VC i Surahammar

**Hälsocenter vänder sig till
personer över 16 år**

**Invånare kan söka Hälsocenter
på eget initiativ eller få en remiss
via sin vårdkontakt**

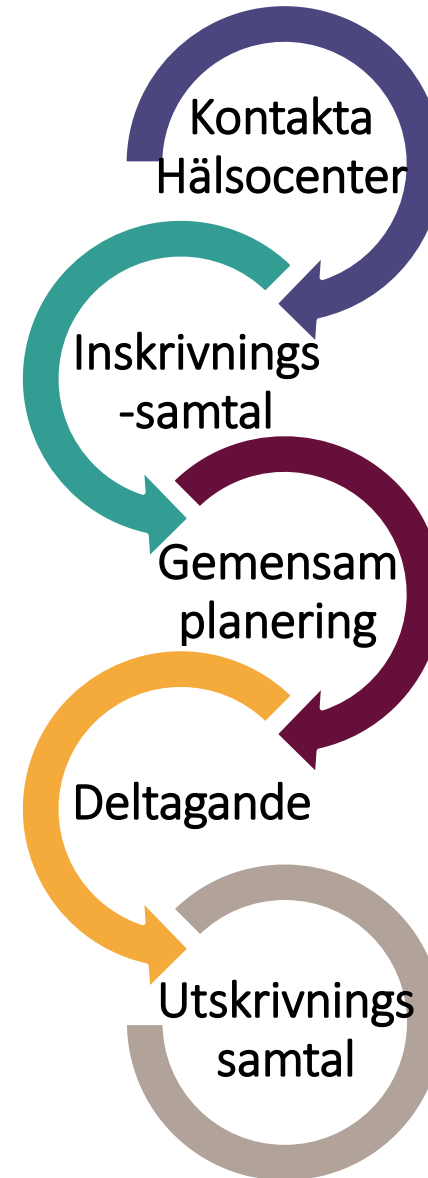
Hälsocenter

Erbjuder stöd, coachning och rådgivning för att förändra
Levnadsvanor, till exempel:

- Matvanor
- Fysisk aktivitet
- Tobak
- Alkohol
- Stress, sömn

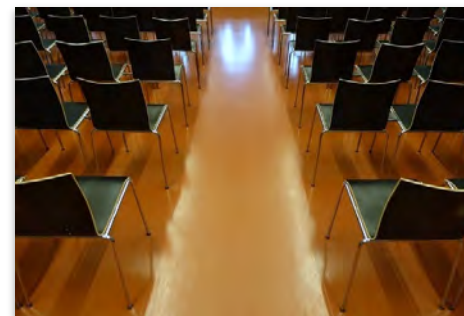

Så här jobbar Hälsocenter

Hälsocenter erbjuder

- Hälsosamtal
- Gruppaktiviteter
- Träning för nybörjare
- Öppna föreläsningar

Tack för visat intresse!

